

2. Мова йде про фольклориста, музикознавця Дмитра Ревуцького (1881 – 1941), уродженця с. Іржавець Ічнянського р-ну на Чернігівщині. 1906 р. закінчив історико-філологічний факультет Київського університету. З 1938-го працював ст.науковим співробітником Інституту українського фольклору АН УРСР. Д.М.Ревуцький 29 грудня 1941 року був застрелений у власній київській оселі. Отже, розмова О. Смотрича з О. Телігою ймовірно відбулася 29-30 грудня 1941 року.

3. Про те, що У.Самчук застряг на Волині, то, цей факт вказує на чітку неузгодженість дій між проводом ОУН (м). Замість «Українського слова» У. Самчук редагував газету «Волинь» у Рівному. До речі, О.Теліга, добираючись до Києва, заїхала в Рівне до У.Самчука, який їй пропонував роботу у «Волині», але вона делікатно відмовилась і поїхала на Київ

4. Яворівський Євген (1893, Коломия – 1954, Детройт, США) – український письменник.

5. Про Музиченка Юрія, члена Вапльте, маємо обмежені дані. Знаємо, що він є автором розлогої праці «Підручник пересмикування (Полемічний репортаж)», опублікованої в журналі «Нова генерація» (ч. 11-12) за 1930 рік.

6. Якубський Борис Володимирович (1889 – 1944) – український літературознавець. Спецпідрозділом «Смерш» 1 липня 1944 р. заарештований. Помер 28 грудня 1944 р. в Лук'янівській тюрмі.

До друку підготувала Інна Нікітова

Summary

Inna Nikitova

Literary Era and a Man in the Memoirs of Oleksandr Smotrych

For the first time in Ukrainian literary criticism the triad of articles-memoirs of O.Smotrych, where the problem of formation of the newspaper «Ukrainian Word» (Kyiv) of military time is shown, has been analyzed. The memories complement the register of fiction memoirs, in which the image of Ukrainian writers, fellow writers, whose life ended during the war, others - in forced exile have been reproduced. It is proved that in lapidary memories of O.Smotrych the author's «I» is not put to the fore, it is read by the inner world of the memoirist who saw the events and facts firsthand, they endured, suffered, for years kept them in his memory, and only when he was aged, conveyed to readers the real picture of Ukrainian literary life of the early 1940-s.

Key words: memoirs, literary memoirs, «Ukrainian Word», writers, factography, artistic modeling.

Дата надходження статті: «15» березня 2015 р.

Дата прийняття до друку: «02» квітня 2015 р.

УДК 821.161.1-1.09«19» (045)

СВІТЛАНА ПРОШЕНКО,

*кандидат філологічних наук, доцент
(м.Хмельницький)*

Художньо-стильові включення євангельських сюжетів у побудову роману Федора Достоевського «Брати Карамазови»

У статті розглядаються домінуючі аспекти трансформації євангельських сюжетів та образів, особливості їх функціонування у сучасному літературному контексті, звернено увагу на розширення та видозмінення біблійського жанру та біблійського героя. Досліджується багатозначність традиційних сюжетів, образів та мотивів, подано процес творчої літературної обробки у різноманітні структурно-змістові зв'язки у творчості Федора Достоевського. У новому варіанті формуються оригінальні семантичні одиниці роману автора «Брати Карамазови».

Встановлено, що звернення до біблійської теми у системі поетики роману Федора Достоевського, вплетіння біблійних афоризмів у мовну організацію твору складають найважливішу канву євангельського сюжету у даному творі.

На конкретних прикладах аналізується образність роману «Брати Карамазови» з позиції біблійних аналогій, передусім встановлена присутність у творі власне євангельських образів та текстів. Так, спостереження над художньою формою роману через біблійний образ дає можливість відобразити явлення про людину та метафізичне розуміння її природи.

Ключові слова: євангельські сюжети, поетика, аналогії, художньо-стильові включення, багатозначність образів та мотивів, біблійні афоризми, структурно-змістові зв'язки.

Постановка проблеми у загальному вигляді... Проблема використання євангельських сюжетів у творах художньої літератури набуває актуальності за нових соціокультурних умов. Розширення

кордонів дає змогу все глибше пізнавати релігійний світ як минулого, так і сьогодення. Основні положення про будову світу із релігійної точки зору ми ще дізнаємося із «Старого» та «Нового» Заповіту.

Багатопланова універсальність евангельського сюжетно-образного матеріалу стає підґрунтям виникнення нових літературних версій новозавітних подій, що дають змогу кожного разу переосмислювати значущість біблійного спадку. Багатозначність семантики традиційних структур слугує матеріалом для дослідження багатьох сучасних літературознавців, філософів та культурологів.

На сучасному етапі розглядаються домінантні аспекти трансформації евангельських сюжетів та образів, особливості їх функціонування у літературному контексті. За словами дослідників евангельська картина світу є однією з «найвеличніших та найтрагічніших художніх моделей, які коли небудь створювались цивілізацією. Літературні трактовки евангельських «історій» своєрідно «перевіряють» істинність новозавітних процесів» [1].

Важко уявити розвиток європейської літератури та мистецтва в період останніх двох тисячоліть без цієї групи сюжетів. Л. Шестов вважає, що особливо вагома роль сюжетів даного виду була у період Середньовіччя: «біблійські сюжети в цю епоху були естетично-художнім виразом релігійної ідеології в більшості випадків» [6].

На думку В. Пономарьова, вперше твори названого сюжету належать О. Хайяму та деяким грецьким митцям слова. Проте найяскравішим зразком написання даного виду сюжетів саме у вітчизняній літературі є М. Булгаков у творі «Майстер і Маргарита», М. Гоголь «Вій», «Вечори на хуторі біля Диканьки», Л. Аргон «Страсний тиждень» і, звичайно, Ф. Достоевський «Брати Карамазови», «Злочин і кара» тощо [6].

Аналіз досліджень і публікацій... Звернення до біблійської теми у системі поетики роману Федора Достоевського «Брати Карамазови» не випадкове і спричинене дією багатьох обставин. Це питання порівняно мало вивчене у вітчизняній літературі. Гострота цієї проблематики часто торкалася значно глибших філософських моментів художнього бачення автора.

Вперше спостереження над художньою формою останнього роману Ф. Достоевського у зв'язку з включенням до поетичної системи особливого біблійного пласта знаходимо у В. Іванова [5, с.34]. Критик виводить новий принцип організації роману Достоевського і запевняє, що твір успадковує християнську традицію. Спроби розгорнути біблійну тему у системі поетики Ф. Достоевського спостерігаються у вітчизняній науці лише наприкінці 1950-х років. Наприклад, у статті А. Белкіна «Брати Карамазови» міститься ряд цікавих зауважень про поетику роману, автор вважає, що філософський зміст твору зводиться до етичних норм християнства [7, с. 220].

М. Бахтін, називаючи твори письменника поліфонічними, вказує на найсуттєвіший принцип їх побудови, споріднений за своєю будовою до поетики Святого Письма. На його думку, письменник успадковує «архаїку» жанру роману через світ Біблії і християнського міфу [1].

Із рецензій Є. Смирнової [34], Д. Ломунова та робіт американських вчених Р. – Л. Джексона, Л. Гроссмана та інших, що вивчають внутрішню форму роману Ф. Достоевського, впливає, що автор звертається до прямих і прихованих перекличок твору з біблійними мотивами, настановами, притчами у світі загальнокультурної традиції. М. Бердяєв, вивчаючи хронотоп творів письменника, особливо виділяє і розглядає алегоричний план дії, який часто зводиться до біблійного [1;5;7].

Дослідженню функціонування традиційного матеріалу присвячені праці А. Нямцу, М. Антоновича, У. Ветловської, Е. Жилиякової та інших, які є теоретичною та практичною базою для подальшого аналізу евангельського сюжетно-образного матеріалу [6].

Формулювання цілей статті... Метою запропонованої праці є дослідити домінантні аспекти трансформації евангельських сюжетів та образів у сучасному літературному вимірі, проаналізувати особливості художньо-стильового включення названих сюжетів у побудову роману Федора Достоевського «Брати Карамазови».

Виклад основного матеріалу... Вивчення природи біблійського пласту в художню канву «Братів Карамазових» залишається актуальним і на сьогодні. Проте, у науковій літературі досі немає єдності думок відносно характеристики внесення евангельського сюжету у контекст роману «Брати Карамазови» Ф. Достоевського.

Для початку звернемося до тлумачення самого біблійського сюжету. За Б. Шалагіновим: «евангельські сюжети – це група сюжетів, які походять із Нового Завіту і відображають життя, смерть та воскресіння Христа, а також земну долю апостолів і перших християн» [8].

Дослідження багатьох вчених і мислителів дають безліч розумінь особливостей світогляду автора на останніх роках його життя, релігійних і етичних пошуків, що відбулися певною мірою у його романі «Брати Карамазови». Проте формальні та структурні моменти цього роману у світі

біблійної традиції порушено у працях вчених лише способом біблійського світовчення. На думку російських філософів саме ці структурні елементи виступають у автора як першооснови ідеї, і є, передусім, точкою опори в роздумах героїв і самого письменника. Одночасно вони виступають вищим моральним критерієм у духовних пошуках.

Цей роман вважається найяскравішим зразком боротьби віри та зневіри, любові і ненависті. За словами З. Гессена «Якщо істота будь-якого мистецтва залежить від символічної багатозначності його образів, вперше повідомляла йому вимір глибини і знаходила відмінність від плоского відображення дійсності до глибини великих романів Ф. Достоевського, то особливість ця доведена до найвищого ступеня, одне і те ж саме розкривається в кількох планах буття» [3, с. 352].

Аналізуючи образну систему роману «Брати Карамазови» Ф. Достоевського з позиції біблійних аналогій, передусім встановимо його присутність у творі власне євангельських образів та текстів. Необхідно зауважити, що у самому Новому Заповіті образ Христа висвітлений по-різному у кожному з чотирьох Євангелій. Цілеспрямований стиль євангеліста викладає кожне слово Христа і кожен подій. Як зауважив Д. Ломунов, образ Христа виділяється найбільше у творі «Брати Карамазови» ніж образ Матвія. Проте, спостерігаючи за цим образом сміємо зауважити, що він являється у різних іпостасях: то грізний, то осяйний, то люблячий і мудрий [7, с. 221].

Євангелія від Луки – це образ описовий. На відміну від Матвія і Марка Лука не обмежується прямою передачею слів і безкомпромісною дією Христа. Автор його неодноразово описує з боку, передаючи почуття та реакції. Історична присутність і спілкування, які нас оточують у романі «Брати Карамазови» найочевидніше постають у розповіді Луки, але не менш ніж в інших євангелістів, образ узагальнюється й утверджується одночасно через таємницю і велич Його Божественного людства [3]. За всією своєю діяльністю, образ Христа затьмарює будь-який інший спосіб, за автором Він просто людина, а Бог виступає образом, який надихає все людське своїм втіленням.

Євангелія від Іоанна – цей текст у творі скоріше містичний, ніж розповідний. Весь образ звернений на прозоріння божественного; образ Христа поданий у постійному «одкровенні» божественного «Синівства», він є величним і трагічним.

Образ Христа в «Легенді про Великого Інквізитора» створюється словами автора Легенди – Іваном Карамазовим. Спочатку встановлюється реальність його появи: «Он появился тихо, незаметно, и уже все – странно это – узнают Его» [4, с. 220]. У його образі виділяються лише дві риси – Його лагідний і проникливий погляд та мовчання. Варто відмітити, що у творі унікається будь-який не євангельський розвиток чи тлумачення образу. «Имеешь ли ты право просветить нам хоть одну из тайн того мира, откуда Ты пришел?... Нет, не имеешь, чем добавлять, кроме того, что было когда-то сказано...» – каже Йому Інквізитор [4, с. 228-229].

Художній образ втілюється лише крізь «прояв» і зволікається без жодної спроби поринути у божественну «сутність». Він відтворює у творі всю повноту євангельського образу Христа, що є духовно і художньо цілеспрямований і органічно співвідноситься із своїм євангельським образом. Проте, літературний образ Христа у романі «Брати Карамазови» втілює принципову особливість християнського світогляду автора, із цього виходить, що Бог за Своєю природою незбагненний для людського розуму, тому, що будь-яке раціональне і чуттєве пізнання повинно бути об'єктивним. Автор стверджує, для того, щоб до Нього наблизитися, необхідно відкинути усе, що нижче Нього. Тільки після «незнання» можна пізнати Його. Звертаючись до цього прийому, спробуємо співвіднести текст Святого Письма і роману «Брати Карамазови», прослідковуючи біблійну паралель художнього уявлення: «широкого человека... я бы сузил.» – завершує Дмитро Карамазов свою знамениту тираду про красу, битву двох ідеалів: ідеалу Содом і ідеалу Мадонни [5.].

Так, через біблійний образ Достоевський поглиблює наше уявлення про людину, дає метафізичне розуміння її природи. Содом і Гоморра – знамениті біблійні міста, жителі яких за аморальність і беззаконня були суворо покарані Богом. Образ Мадонни – це католицьке ім'я Діви Марії, Матері Христа, що являється одним із основних біблійських образів. Достоевський розширює значення до символів Добра в Зла, моральної вроди і розбещеного неробства, які присутні у серцях людей.

Продовжуючи дослідження символіки образів у романі «Брати Карамазови», зосередимо нашу увагу на одному із головних героїв. Федір Павлович Карамазов: «Припомнив теперь это, он тихо со злобой улыбнулся в минутном раздумье. Глаза его зажглись и даже губы задрожали» [8]. Правомірною буде аналогія з образом «нечистого», який постає в притчах Соломона: «...глаза гордые, язык лживый, и руки, что проливают кровь невинных...человек лукавый, человек нечистый, ходит с лживыми устами...» [4, с. 13-18]. Спроба М. Бахтіна зблизити цей спосіб із традиційно-карнавальним блазнем представляється нам не достатньо виправданим: «Федір Павлович – певний парадокс: капосний і розпусний, він у той час чудово знає, з якого боку хліб

намащений олією. Зовнішність його – це зовнішність юродивого, але суть в тому, що він – поганець, який щось пояснює» [1]. Сам герой юродивий, проте розп'яття на хресті вважається для іудеїв найганебнішим гріхом. Проте, у дійсному юродстві за зовнішнім неподобством стоїть світлий Лик, тоді як Федора Павловича цього світла немає. Він із тих героїв, «которые ни рнули в огненное озеро, а значит и вынырнуть не когут», с тех. «что и Бог забил» [4, с. 318].

За свідченням сучасників, ця фраза з вуст Грушеньки надзвичайно вбила письменників, вона включена до тексту роману і дає ключ розуміння його Космосу. Р.-Л. Джексон пише з цього приводу: «причину смерті Федора Павловича Карамазова у тому, що він порушив священні людські, моральні і духовні норми; він гине, і оскільки, за поданням Івана, втілює у собі заперечення усього того, що Іван вважає (чи хотів би вважати) священним...» [5].

Вплетіння біблійних афоризмів у мовну організацію поезики твору також складають найважливішу канву євангельського сюжету у даному творі. Тому важливу роль у поезиці роману грає біблійний мотив Іова. Один із дослідників творчості автора Б. Шалагінов писав: «З усієї Біблії Ф. Достоевський понад усе любив книгу Іова. Тому, що Ф. Достоевський ніби сам був Іовом, який спорить з Богом про правду і правосуддя. І Бог послав йому як і Іову велике випробування віри» [8, с. 125-126].

Присутність мотиву Іова у романі «Брати Карамазови» Ф. Достоевського загальновідома. Однак, його масштаби аж ніяк не зводяться до очевидного, тобто до прямого згадування і явних ремінісценцій у житті старці Зосими і у бунтарському монолозі Івана Карамазова. Вже сама постановка проблеми у романі близька книзі Іова. Персонаж старозавітного автора (Іов) не знав про безсмертя і сповідував ідею життєвого спокутування, що вимірюється благополуччям земних чеснот. Герої ж роману бачать умови і цінні чесноти фізичного і земного буття.

Звертаючись до окремої теми цитування героями роману «Брати Карамазови» Ф. Достоевського біблійних афоризмів можемо зазначити, що основний мотив експозиції роману книга Іова грає досить важливу роль. Протягом чотирьох книжок роману хтось із героїв кожен раз отримує так звану «санкцію» від того, хто вважає себе вище. Першим подібним благословенням була поведінка старці Зосими на «недоречних» зборах (коли Дмитро Карамазов поклонився). Друга, очевидно, вбачається оді, коли Дмитро говорить Альоші: «Ангелу в небо я уже сказав, но сказать надо и ангелу на земле. Ты ангел на земле. Ты выслушаешь, рассудишь, простишь... а здесь этого и не надо, что бы после меня кто-то выше видел...» [4, с.97].

Загальновідомо, що свого роду «благословення» і дозвіл Смердяков отримує від Івана, а сам Іван (як не парадоксально) – від Альоші. Це так звані «безсловесні афоризми», за якими і відбуваються події у романі. Якоюсь мірою, до цієї низки підводиться і «легенда про Великого Інквізитора», де строфа на початку книги Іова перевернута: «Богу доведеться не сатана, благающий дозволу спокушає людину, а сама людина вже піддається спокусі і поклоняється сатані» [4]. Проведемо паралель: «І відповідав сатана Господу, і додав: хіба задарма богобоязливий Іов? Чи не Ти колом огородив його і його будинок, хто він? Справи його рук Ти благословив, і стада його поширилися по землі. Але простягнувши Свою руку йому, і доторкнувшись до нього – чи благословить він тебе?» [4, с. 9-11]. Великий Інквізитор каже: «... задля всього земного повстане на тебе дух землі, і всі покинуть його... Чи знаєш ти, що пройнуть століття і людство проголосить вустами своєї премудрості, те, що злочину немає, отже і немає гріха, а є лише голодні... вони принесуть свободу свою до ніг наших знань і скажуть нам: «Краще поработіть, але прогудуйте нас» [4, с. 30-231]. Сама тема роману говорить, що слабку людину можна купити заради земних благ, тільки це подається у Великого Інквізитора не як недолік, а як єдиний можливий світовий порядок. «Це ж саме ми і маємо Іов, пише У. Розанов про Інквізитора – але, відповідно до нових тисячолітніх страждань і наукового-технічного досвіду, мова його стає важче, думка проникливішою...» [4, с. 73].

Бунтарські мотиви, які теж входять до біблійських афоризмів у творі переломлюються у романі у розділі «Бунт» і пов'язані з аналогічним запитанням страждання безневинних. Ф. Достоевському добре була відома думка, за якою, людина очищається від своїх гріхів лише крізь страждання. Людських страждань існує безліч, а за часів Іова вони неймовірно зросли. Ніхто не стане цього заперечувати, і, як стверджує Іван Карамазов, і старець Зосима і ніхто не винен. Проте, Іван Карамазов вбачає лише страждання і тому, неспроможний прийняти божий світ. Бог, в свою чергу, мовчить і тоді відгукується плач безневинно постраждалих. Простежимо це за словами Іова «У місті люди стогнуть, і душа котрих волає, і Бог не забороняє цього» [4, с. 12]. Як прослідковує М. Єфімова, «ці зауваження дуже схожі до сповіді Івана Альоші: «...приймаю Бога...приймаю и премудрость Его... в конечном результате, я мира сего Божьего – не приймаю...убежден, как младенец, что страдания заживут и сгладятся, что... в последний момент вечной гармонии случится и будет что-то драгоценное, что сегодня все сердца, на успокаивающую пристальность

всех разочарований, на искушение всех человеческих злодейств, всей пролитой их кровью...но ведь я это принимаю, и хочу принять!» [6]. Іван відкидає виправдання зла, яке є прийнятним героєм наприкінці «Книги Іова». Він заціпеніло йде за життєвою правдою у тому, що всі мають страждати, і сам повстає проти такої жорстокості [2, с. 126].

Бунтарські мотиви «Книги Іова» виразно звучать і в епізоді сну Дмитра Карамазова в останній момент арешту. Його постійно мучать питання: «Да почему это? Почему? ... Почему так стоят погорелые матери, почему бедные люди, почему бедное дитя, почему нагое поле?...почему они почернели так от черной беды, чем кормится дитя? Почему рученьки голые, почему их не закутают?» [4, с. 456]. Всі ці питання мають прямі аналогії у «Книзі Іова»: «Вот они; как дикие пчелы в пустыне... степ дает хлеб для них и для детей их... Нагие ночуют без покрова в одежды на холоде; мокнут от горных дождей, не имея приюта, прижимаются к скале. Отторгают от соска сиротку и из нищего берут заставу...» [2, с. 5].

У цей самий момент і підводиться душевний стан Альоші по смерті старця Зосими, неприродно швидко тління якого сприймається як незаслужена ганьба, папложення праведника. Тому Альоша задає ті ж самі запитання: «Так за что же? Кто судил? Кто смел так засудить?» [4, с. 307]. Реальна відповідь на всі ці запитання і у «Книзі Іова», і у романі «Брати Карамазови» дані за принципом «... доказать здесь ничего нельзя, убедится же – возможно» [7, с. 220].

У романі «Брати Карамазови» герої часто цитують біблійні тексти, але завдання, які переслідує автор, вкладаючи у уста героїв біблійні слова, можуть бути різними. Наприклад: «Пускай даже он мне даст всего 3 тысячи с двадцати восьми, всего три, и он душу мою из ада получит, и это засчитается ему за много грехов!» - вигукує Дмитро Карамазов [4, с. 111]. Цей вислів героя сягає молитви пророка Іони і запроваджує високу біблійну паралель від сьогодення і до майбутніх страждань Дмитра: «...відкинуть це від очей Твоїх ...обійняли мене води до душі моєї, безодня уклала мене... Але ти, Боже, Боже мій, выведеш душу мою з пекла» [2].

Проте, у устах Федора Павловича Карамазова євангельські слова «оскверняются», характеризуючи спочатку «низьку» природу героя: «...Блаженно чрево, что кормило тебя, и грудь, что кормила тебя!» [4, с. 40]. У Писанні їх адресовано до Христа, від жінки яка Його прославляла, тут з'являється і символічна паралель – Христос – Зосима (Федір Павлович звертається до старця).

Так, цитування героями тексту Святого Письма є важливою деталлю створення художнього уявлення у романі «Брати Карамазови» Ф. Достоевського. Крім власного прямого відтворення промови героїв біблійного тексту, ми знаходимо тут безліч мотивів, образів, асоціацій, які посилаються до Священного Писання. Звернімося, наприклад, до слів Івана, який прибув на суд, щоб публічно покаятися у скоєному: «Есть ли вода или нет, дайте напиться, Христа ради!» [4, с. 398]. Прослідковується символічний мотив, у драматичний момент герой «розкривається» перед читачами: на противагу «хлібу», матеріальній силі світу, під «водою» тут розуміється «жива вода християнської істини і кохання» [2]. Це той Іван, що розмовляв із Смердяковим, це Іван, що прагне ще віри і порятунку. Наведемо приклад використання у мові героя християнських символів: «Он тебя испугался, тебя голуба. Ты «чистый херувим», тебя Митя херувимом называет. Херувим...громовой крик захваты серафимов. Что такое серафим?» [4, с. 85].

Голуб в біблійній символіці означає Святого Духа – третю іпостась Бога. Уособлення Альоші Ангела Господнього також є символічним «спокійне внутрішнє світло...». Письменник через використання християнських образів-символів стилізує свого героя. Це стосується і образу старця Зосими, який дуже часто цитує Христа: «Кто меня поставил делить между ими?»; «Тогда возникает впечатление, в ответ на боль, и крик мы слышим из проповедей друзей Иова, что четко направлен у ворот рая герой отвечает за жизнь словами, взяты из запаса памяти, следами истинь» [4, с. 204].

М. Бахтін вважає, що тільки у важкі часи у Ф. Достоевського народжуються «справжні» слова, не відділені від горя серця, від болі і крові живої плоті. Так, спостерігаємо це у словах Дмитра: «Боже, дай примирення у моем беззаконии, но не суди меня. Пропусти меня через суд Свой... Не суди, потому, что сам засудил себя; не суди, поскольку люблю Тебя, Боже! Мерзок сам, а люблю Тебя: в ад пошлешь, все равно любить буду, и кричат, что люблю Тебя вовек!» [1].

Висновки... Отже, присутність біблійних афоризмів у романі «Брати Карамазови» Федора Достоевського та біблійна символіка у мові персонажів складають найважливішу художньо-стильову характеристику твору. Розглядаючи символіку хронотопу роману, втілений в образи героїв, ми переконуємося, що важливою складовою авторської концепції у романі «Брати Карамазови» виступає світ Біблії і християнського міфу. Герої автора виявляються одночасно у світі дійсного Справжнього і метафізичного Вічного, у світі соціального буття, людських зв'язків, що відображають антагоністичне існування вищих субстанцій буття Бог і Диявол. Так, вникаючи у художню тканину роману, євангельський сюжет створює оригінальний прецедент вирішення справжніх філософських проблем роману і водночас розкриває суть існування біблійського образу.

Список використаних джерел і літератури:

1. Бахтін М. Проблеми поетики Ф. Достоевського / М. Бахтін. – М. : Рад. письменник, 1963. – 363 с.
2. Біблія. Книги Святого Письма Старого й Нового Завіту / Біблійна енциклопедія [Т. 2] / Біблія. – М. : NB – Центуріон – АПС, 1991. – 496 с.
3. Гессен З. Трагедія добра в «Братах Карамазових» Ф. Достоевського. Творчість Ф. Достоевського у російській думці 1881-1931 років / З. Гессен. – М. : Книжка, 1990. – 352-374 с.
4. Достоевський Ф. Повне зібрання творів [Т.14] / Ф. Достоевський. – Л. : Наука : Ленингр. отд-ние, 1976. – 510 с.
5. Іванов В. Ф. Достоевський і роман – трагедія [моногр.] / В. Іванов. – К. : Наука, 2006. – 89 с.
6. Нямцу А. Поетика традиційних сюжетів / А. Нямцу. – Чернівці : Рута, 1999. – 176 с.
7. Смирнова Є. Філософія мистецтва у Достоевського. Питання літератури / Є. Смирнова. – К. : Наука, 2004. – 218-222 с.
8. Шалагінов Б. Ф. Достоевський. Життя. Творчість. Філософія / Б. Шалагінов. – К. : Вежа, 2002. – 210 с.

References:

1. Bakhtin M. *Problemy poetyky F. Dostoievskoho*. M, Rad. pismennyk, 1963, 363 p.
2. *Bibliya. Knyhy Svyatoho Pysma Staroho i Novoho Zavitu*, Moscow, NB, Tsenturion, APS, 1991, 496 p.
3. Hossen Z. *Trahediia dobra v «Bratakh Karamazovykh» F. Dostoievskoho. Tvorchist F. Dostoievskoho u rosiiskii dumtsi 1881-1931 rokiv*. M, Knyzhka, 1990, pp. 352–374.
4. Dostoievskiy F. *Povne zibrannia tvoriv*. L, Nauka, Lenynhr. otd-nye, 1976, 510 p.
5. Ivanov V. F. *Dostoievskiy i roman – trahediya*. K, Nauka, 2006, 89 p.
6. Niamtsu A. *Poetyka tradytsiinykh siuzhetiv*. Chernivtsi, Ruta, 1999, 176 p.
7. Smyrnova E. *Filosofia mystetstva u Dostoievskoho. Pytannia literatury*, K, Nauka, 2004, pp. 218–222.
8. Shalahinov B. F. *Dostoievskiy. Zhyttia, Tvorchist*. K, Vezha, 2002, 210 p.

Summary

Svitlana Piroshenko

Art and Style Inclusions of Gospel Plot into the Structure of the Novel of Fedor Dostoyevskiy «Brothers Karamazov»

The article deals with the dominant aspects of transformation of gospel plot and images, peculiarities of their functioning in the modern literary context, the attention is paid to the broadening and modification of the biblical genre and biblical character. The multivalence of traditional plots, images and motives has been studied, the process of creative literary adaptation into the different structural-contextual ties in the creative work of Fedor Dostoyevskiy has been offered. Original semantic units of the novel of the author «Brothers Karamazov» have been formed in the new version.

It is determined that addressing biblical theme in the system of poetics of the novel of Fedor Dostoyevskiy, implementation of biblical aphorisms into the linguistic organization of the novel make up the most important feature of gospel plot in this work of art.

By the actual examples the figurativeness of the novel «Brothers Karamazov» from the point of view of biblical analogies has been analyzed, first of all the presence in the novel strictly gospel images and texts has been determined. Thus, observation over the artistic form of the novel through the biblical image allows us to represent conceptions about a person and metaphysical understanding of its nature.

Key words: *gospel plots, poetics, analogies, art and style inclusions, multivalence of images and motives, biblical aphorisms, structural-contextual connections.*

Дата надходження статті: «15» березня 2015 р.

Дата прийняття до друку: «02» квітня 2015 р.

УДК 82.091:[82–94] (045)

ОЛЕНА САЗОНОВА,

кандидат філологічних наук, доцент
(м. Чернігів)

Семантична наповненість міфопоетичної картини світу поезій
М. Рильського та Ладі Могілянської

У роботі здійснено спробу типологічного дослідження міфопоетики творчості Максима Рильського та Ладі Могілянської. У дослідженні виявлено подібність образів, мотивів, художнього бачення при яскраво вираженій творчій індивідуальності поетів. У ліриці двох авторів виділено такі типи міфологем: міфологізовані образи явищ культури, історичних подій; міфологічні ідеї, уявлення, образи, трансформовані у світі культури; власне авторські міфологеми, що сформувалися на основі міфів національної та світової культури.

Ключові слова: *міфологічний початок лірики, міфопоетика, поетичний космос, міфологема, символи, естетичні принципи.*